

ЗАТВЕРДЖЕНО

Ректор:

Коцан І. Я.

2013 р.

ПОЛОЖЕННЯ

про організацію навчального процесу за кредитно-модульною системою підготовки фахівців у Східноєвропейському національному університеті імені Лесі Українки

1. Загальні положення

Політичні та соціально-економічні зміни у суспільстві, зміцнення державності України, її інтеграція у світове співтовариство неможливі без структурної реформи національної системи вищої освіти, спрямованої на розвиток нового громадянина, забезпечення мобільності, працевлаштування та конкурентоспроможності фахівців із вищою освітою. Україна з приєднанням до Болонської угоди підтвердила бажання і готовність до інтеграції в освітній і науковий простір Європи, у зв'язку з чим активно здійснює модернізацію освітньої діяльності в контексті європейських вимог. Однією з передумов входження України до єдиної Європейської зони вищої освіти є реалізація системою вищої освіти України принципів Болонського процесу.

У 1997 році під егідою Ради Європи та ЮНЕСКО було розроблено і прийнято Лісабонську конвенцію про визнання кваліфікацій, що належать до вищої освіти Європи. Цю конвенцію підписали 43 країни (Україна в тому числі), більшість із яких сформулювали згодом принципи Болонської декларації. Лісабонська угода декларує наявність і цінність різноманітних освітніх систем і ставить за мету створення умов, за яких більша кількість людей, скориставшись усіма цінностями і надбаннями національних систем освіти і науки, зможе бути мобільною на європейському ринку праці.

Через рік чотири країни – Франція, Італія, Велика Британія та Німеччина – підписали так звану Сорбонську декларацію, завдання якої спрямовані на створення відкритого європейського простору вищої освіти, що має стати більш конкурентоспроможним на світовому ринку освітніх послуг. Основна ідея цих документів – циклова та ступенева структура вищої освіти, використання системи кредитів (ECTS), міжнародне визнання бакалавра як рівня вищої освіти та надання йому права продовжувати навчання за освітніми програмами магістра і докторська підготовка з дотриманням положень Лісабонської угоди.

Загалом визначальними критеріями освіти в рамках Болонського процесу є якість підготовки фахівців; зміцнення довіри між суб'єктами освіти; відповідність європейському ринку праці; мобільність; сумісність кваліфікації на вузівському та післявузівському етапах підготовки; посилення конкурентоспроможності Європейської системи освіти, відповідність ступенів і циклів підготовки, посилення науково-дослідницької компоненти освіти на основі наукової інтеграції країн-учасниць угоди.

У зв'язку з цим рішеннями Колегії Міністерства освіти і науки України від 28 лютого 2003 р. (протокол № 2/3-4) та від 24 квітня 2003 р. (протокол № 5/5-4) було передбачено проведення з 2004/2005 навчального року педагогічного експерименту щодо впровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу (далі – КМСОНП) у вищих навчальних закладах III-IV рівнів акредитації, а рішенням колегії від 24.03.2005 року вищі навчальні заклади зобов'язано запровадити КМСОНП з 2005/2006 навчального року для студентів усіх напрямів підготовки і спеціальностей.

Основним завданням упровадження кредитно-модульної системи підготовки фахівців є використання передбаченої Болонською декларацією системи академічних кредитів, що аналогічна ECTS (Європейській кредитно-трансферній системі). Саме її розглядають як засіб підвищення мобільності студентів при переході з однієї навчальної програми на іншу, включно з програмами післядипломної освіти. ECTS стане багатоцільовим інструментом визнання й мобільності, засобом реформування навчальних програм, а також засобом передачі кредитів вищим навчальним закладам інших країн. Важливий аспект запровадження кредитної системи накопичення – можливість враховувати всі досягнення студента, а не тільки навчальне навантаження, наприклад, участь у наукових дослідженнях, конференціях, предметних олімпіадах тощо.

Визначення змістових модулів навчання з кожної дисципліни, узгодження кредитних систем оцінювання досягнень студента повинно стати основою для вирішення ще однієї задекларованої в Болоньї мети – створення умов для вільного переміщення студентів, викладачів, менеджерів освіти та дослідників на теренах Європи.

Обов'язковою також є наявність внутрішніх та зовнішніх державних і громадських систем контролю та оцінки якості освіти.

Це Положення розроблено відповідно до наказів Міністерства освіти і науки України від 23.01.2004 р. № 48 Про проведення педагогічного експерименту з кредитно-модульної системи організації навчального процесу, від 23.01.2004 р. № 49 Про затвердження Програми дій щодо реалізації положень Болонської декларації в системі вищої освіти і науки

України на 2004-2005 рр. та Тимчасового положення про організацію навчального процесу в кредитно-модульній системі підготовки фахівців, затвердженого наказом МОН України від 23.01.2004 р. № 48, наказу № 774 від 30.12.2005 р. Про впровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу, рекомендацій Міністерства освіти і науки України Щодо впровадження кредитно-модульної системи у вищих навчальних закладах III-IV рівнів акредитації, Щодо структури та ведення індивідуального навчального плану студента, Щодо структури залікового кредиту та порядку оцінювання навчальних досягнень студентів № 774 від 31.12.2005 р., наказу № 384 від 29.03.2012 р.

Положення конкретизує викладені в міністерських документах загальні принципи організації навчального процесу за кредитно-модульною системою та забезпечує умови для впровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу у Східноєвропейському національному університеті імені Лесі Українки.

1.1. Загальна характеристика КМСОНП

Метою впровадження КМСОНП є підвищення якості вищої освіти фахівців і забезпечення на цій основі конкурентоспроможності випускників та престижу української вищої освіти в європейському та світовому освітньому і науковому просторі.

Основними завданнями КМСОНП є:

- адаптація ідей ECTS до системи вищої освіти України для забезпечення мобільності студентів у процесі навчання та гнучкості підготовки фахівців, враховуючи швидкозмінні вимоги національного та міжнародного ринків праці;

- забезпечення можливості навчання студента за індивідуальною варіативною частиною освітньо-професійної програми, що сформована на основі вимог замовників та побажань студента і сприяє його саморозвитку і відповідно підготовці до життя у вільному демократичному суспільстві;

- стимулювання учасників навчального процесу з метою досягнення високої якості вищої освіти;

- унормування порядку надання студентові можливості отримати професійні кваліфікації відповідно до ринку праці.

1.2. Основні терміни і поняття

Академічна довідка оцінювання знань (додаток до диплома) – документ, який засвідчує навчальні досягнення студента.

Академічний календар – календарні терміни навчального процесу та вивчення окремих дисциплін протягом академічного року.

Бакалавр – освітньо-кваліфікаційний рівень вищої освіти, що присвоюється особі, яка засвоїла програму вищої освіти з терміном навчання три-чотири роки і успішно пройшла підсумкову атестацію. Дає право на продовження навчання з отриманням ступеня магістра, дозволяє працювати на первинних посадах на ринку праці.

Договір про навчання між студентом і вищим навчальним закладом – документ, який визначає напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень, джерело і порядок фінансування, порядок розрахунків та інші умови навчання.

Індивідуальний навчальний план студента – документ, що формується на основі переліку змістових модулів освітньо-професійної програми і структурно-логічної схеми підготовки фахівців.

Інформаційний пакет - документ, який містить загальну інформацію про університет, назви напрямів, спеціальностей, спеціалізацій спеціальностей, анотації (змістові модулі) обов'язкових та вибіркових курсів, методики і технології викладання, залікові кредити, форми та умови проведення контрольних заходів, опис системи оцінювання якості освіти тощо.

Кваліфікація – сертифікація досягнень або компетенцій студента з зазначенням виду і назви підготовки, яка надає право доступу до подальшої освіти та професійної діяльності.

Кредитно-модульна система організації навчального процесу – модель організації навчального процесу, яка ґрунтується на поєднанні модульних технологій навчання та залікових освітніх одиниць (залікових кредитів). Структурними елементами системи є:

кредит – одиниця вимірювання часу, необхідного студенту для засвоєння певної складової навчальної програми. Кредит враховує всі форми навчального навантаження студента: аудиторні заняття, самостійну роботу, індивідуальну роботу, підготовку до іспитів, науково-дослідницьку роботу тощо;

заліковий кредит (ЗК) – одиниця виміру навчального навантаження студента, необхідного для засвоєння змістових модулів або блоку змістових модулів; кредит є відносною одиницею і вимірює час, в середньому необхідний студенту для засвоєння змістового модуля. Кредит враховує всі форми навчального навантаження студента: аудиторні заняття, самостійну роботу, підготовку до екзаменів, науково-дослідницьку роботу, олімпіади

тощо. Для денної форми навчання загальна кількість кредитів за навчальний рік становить 60;

змістовий модуль – це логічно завершена, відносно самостійна, цілісна частина навчального курсу, сукупність теоретичних та практичних завдань відповідного змісту та структури з розробленою системою навчально-методичного й індивідуально-технологічного забезпечення, необхідним компонентом якого є відповідні форми поточного та підсумкового контролю;

модуль – задокументована завершена частина освітньо-професійної програми (навчальної дисципліни, практики, державної атестації), що реалізується відповідною навчальною діяльністю студента.

Куратор – науково-педагогічний працівник, який надає рекомендації студенту щодо формування індивідуального навчального плану та контролює його виконання.

Куратор ECTS від університету – особа, яка відповідає за виконання вищим навчальним закладом норм ECTS, сприяє практичному втіленню ECTS та координує роботу кураторів ECTS від факультетів.

Куратор ECTS від факультету – науково-педагогічний працівник, який координує роботу кураторів, відповідає за підготовку інформаційного пакету за навчальними напрямками і спеціальностями.

Магістр – академічний ступінь (кваліфікація), який отримують бакалаври (дипломовані фахівці) в результаті засвоєння основної освітньої програми вищої освіти з тривалістю навчання один-два роки; дає право на займання основних посад на ринку праці, продовження навчання в аспірантурі.

Модульна технологія навчання – одна із сучасних педагогічних технологій, що передбачає модульну (блочну) побудову навчального матеріалу та його засвоєння шляхом послідовного та ґрунтовного опрацювання навчальних модулів, мотивацію навчання на основі визначення цілей, значну самостійну навчально-пізнавальну діяльність студента і різноманітні форми діагностики рівня його знань та вмінь.

Модульна побудова навчального матеріалу – структурування навчального матеріалу на основі модульної програми.

Модульна програма – система засобів та прийомів, за допомогою яких досягається інтегруюча дидактична мета сукупності всіх навчальних модулів конкретної навчальної дисципліни.

Навчальна дисципліна (у вищому навчальному закладі) – педагогічно адаптована система понять про явища, закономірності, закони, теорію, методи і т. ін. (система змістових модулів, об'єднаних за змістом освіти) будь-якої галузі діяльності (або сукупності галузей діяльності) з визначенням

необхідного рівня сформованості у студентів певної сукупності знань, умінь і навичок, передбачених для засвоєння.

Навчальний об'єкт – обсяг навчальної інформації, яка має самостійну логічну структуру і зміст та дає можливість оперувати цією інформацією в процесі розумової діяльності.

Навчальний елемент – автономний навчальний матеріал, призначений для засвоєння елементарної одиниці знання або вміння, який використовується для самонавчання або навчання під керівництвом викладача. Навчальні елементи групуються у змістові модулі, що є структурними одиницями навчальної дисципліни.

Науково-методичне забезпечення вищої освіти – комплекс навчальної, наукової літератури, методологічних, дидактичних і методичних розробок згідно зі стандартами вищої освіти.

Програма навчання – перелік курсів (навчальних дисциплін), необхідних для здобуття студентом відповідного освітньо-кваліфікаційного рівня. Програма також визначає напрями навчання і необхідні для отримання кваліфікації вимоги.

Програма навчальної дисципліни – документ, що визначає її інформаційний обсяг, мету, зміст, порядок вивчення дисципліни, рівень сформованості умінь та знань, перелік рекомендованих підручників, інших методичних і дидактичних матеріалів, критерії успішності навчання та засоби діагностики успішності навчання.

Результати навчання – специфічні інтелектуальні та практичні навички (компетенції), отримані в результаті засвоєння змісту освітньої програми навчання.

Рейтингова система оцінювання – система визначення якості виконаної студентом навчальної роботи і рівня набутих ним знань і умінь, що передбачає оцінювання в балах усіх результатів, досягнутих під час поточного та підсумкового контролю.

Рейтинг (рейтингова оцінка) – кількісна оцінка досягнень студента за багатобальною шкалою в процесі виконання ним заздалегідь визначеної сукупності навчальних завдань.

Система освіти – сукупність взаємочинних освітніх програм та державних освітніх стандартів різного рівня і спрямованості; мережа освітніх установ, що реалізують їх незалежно від організаційно-правових форм, типів і видів; система органів управління освітою і підвідомчих їм установ та організацій.

Спеціальність – сукупність знань, умінь, навичок із певної галузі знань та практичної діяльності, здобутих у процесі цілеспрямованої

підготовки та досвіду практичної роботи, підтверджених відповідним документом про освіту.

Трансфер кредитів – „перенесення кредитів” у розумінні визнання вищим навчальним закладом залікових одиниць або кваліфікацій, отриманих студентом в іншому навчальному закладі (в тому числі закладі іншої країни).

Якість вищої освіти – відповідність вищої освіти як соціальної системи соціально-економічним потребам, інтересам особи, суспільства і держави, що відображає компетентність, ціннісні орієнтації, соціальну спрямованість і зумовлює здатність задовільняти як особисті духовні й матеріальні потреби, так і потреби суспільства.

1.3. Принципи впровадження

Для впровадження КМСОНП доцільно дотримуватися низки принципів.

Принцип порівняльної трудомісткості кредитів – досягнення кожним студентом встановлених ECTS норм, які забезпечують академічну мобільність студентів, державне й міжнародне визнання результатів освіти на конкретних етапах виконання індивідуального навчального плану.

Принцип кредитності – декомпозиція змісту освіти й навчання на відносно єдині та самостійні за навчальним навантаженням студентів сегменти, які забезпечують:

а) на рівні індивідуального навчального плану – набір (акумуляція) відповідної трудомісткості кількості кредитів, які узгоджені з установленою нормою виконання студентом навчального навантаження в умовах кредитно-модульної організації навчального процесу;

б) на рівні вивчення навчальної дисципліни – набір (акумуляція) відповідної для цієї дисципліни кількості кредитів, що включає в себе виконання необхідних видів діяльності, які передбачені програмою вивчення навчальної дисципліни.

Принцип модульності – організація процесу оволодіння студентом змістовими модулями і виявлення специфічного для модульного навчання використання методів і прийомів навчально-виховних заходів, основним змістом яких є активна самостійно-творча пізнавальна діяльність студента.

Принцип методичного консультування – наукове і інформаційно-методичне забезпечення діяльності учасників освітнього процесу.

Принцип організаційної динамічності – забезпечення можливостей зміни змісту навчання з урахуванням динаміки соціального замовлення і потреб ринку праці.

Принцип гнучкості та партнерства передбачає побудову системи освіти таким чином, щоб зміст навчання і шляхи досягнення цілей освіти та професійної підготовки відповідали індивідуальним потребам і можливостям студента.

Принцип пріоритетності змістової й організаційної самостійності та зворотного зв'язку ґрунтується на створенні умов організації навчання, що вимірюється та оцінюється результатами самостійної пізнавальної діяльності студентів.

Принцип науковості та прогностичності полягає у побудові (встановленні) стійких зв'язків змісту навчання з науковими дослідженнями.

Принцип технологічності та інноваційності потребує використання ефективних педагогічних та інформаційних технологій, що сприяє якісній підготовці фахівців із вищою освітою та входженню в єдиний інформаційний та освітній простір.

Принцип усвідомленої перспективи забезпечується створенням умов для глибокого розуміння студентом цілей освіти і професійної підготовки, а також можливості їх успішного досягнення

Принцип діагностичності – можливість оцінювання рівня досягнення та ефективності, цілей освіти та професійної підготовки, сформульованих і реалізованих у КМСОНП.

1.4. Вимоги до впровадження

Для впровадження КМСОНП вищий навчальний заклад повинен мати такі основні елементи ECTS:

– інформаційний пакет – документ, що містить загальну інформацію про університет, назви напрямів, спеціальностей, спеціалізацій спеціальностей, анотації (змістові модулі) обов'язкових та вибіркових курсів, методики і технології викладання, залікові кредити, форми та умови проведення контрольних заходів, опис системи оцінювання якості освіти тощо;

– договір про навчання між студентом і вищим навчальним закладом (напрямок, освітньо-кваліфікаційний рівень, правила і джерела фінансування, система розрахунків);

– академічна довідка оцінювання знань, що засвідчує досягнення студента в системі накопичення кредитів і за шкалою успішності на національному рівні, і за системою ECTS.

Нормативний термін навчання визначається на підставі галузевих стандартів вищої освіти. Граничний термін може перевищувати нормативний на 1 рік. Різниця між граничним і нормативним термінами не фінансується з державного бюджету.

Формами організації навчального процесу в умовах КМСОНП є лекційні, практичні (семінарські), лабораторні, індивідуальні заняття, всі види практик та консультацій, виконання самостійних завдань та інші форми і види навчальної та науково-дослідницької діяльності студентів.

На основі навчального плану спеціальності формується індивідуальний навчальний план студента, який включає нормативні та вибіркові навчальні дисципліни.

Нормативні навчальні дисципліни необхідні для виконання вимог нормативної частини освітньо-кваліфікаційної характеристики. Вибіркові навчальні дисципліни забезпечують підготовку згідно з варіативною частиною освітньо-кваліфікаційної характеристики, у тому числі відповідність обсягу підготовки, передбаченому нормативним терміном навчання. Вони дають можливість здійснювати підготовку за спеціалізацією певної спеціальності та сприяють академічній мобільності і поглибленій підготовці в напрямках, визначених характером майбутньої діяльності.

Програми нормативних навчальних дисциплін гуманітарного та соціально-економічного і природничо-наукового циклів при підготовці студентів на споріднених напрямках повинні бути уніфікованими.

Спорідненість напрямів підготовки визначається спільністю переліку змістових модулів, які відносяться до нормативної складової індивідуального навчального плану студента цих напрямів підготовки, коли різниця між обсягами необхідних змістових модулів може бути засвоєна студентом у межах граничного терміну підготовки.

Поділ навчального матеріалу дисципліни на модулі, їх кількість, види поточного, підсумкового контролю та терміни їх проведення визначаються та ухвалюються відповідною кафедрою, затверджуються науково-методичною комісією факультету (інституту) і доводяться до відома студентів та викладачів.

Система оцінювання якості освіти студента (зарахування залікових кредитів) має бути стандартизованою та формалізованою.

1.5. Керівництво процесом та контроль за виконанням

Куратором ECTS від університету є проректор з навчальної роботи, який відповідає за виконання вищим навчальним закладом норм ECTS, сприяє практичному втіленню ECTS та координує роботу кураторів ECTS від факультетів (інститутів).

Кураторами ECTS від факультетів є декани. Вони координують роботу кураторів, відповідають за організацію навчального процесу на факультетах (інститутах) в умовах кредитно-модульної системи.

Кураторами призначаються науково-педагогічні працівники, які надають рекомендації студентам щодо формування індивідуального навчального плану та контролюють його виконання.

2. Планування навчального процесу

1.1. Навчальний план

Навчальний план – це нормативний документ вищого навчального закладу (ВНЗ), який складається відповідно до освітньо-професійної програми (ОПП) та освітньо-кваліфікаційної характеристики (ОКХ) і визначає перелік та обсяг нормативних і вибіркового навчальних дисциплін, послідовність їх вивчення, конкретні форми проведення занять та їх обсяг, графік навчального процесу, форми проведення підсумкового контролю, а також обсяг часу, передбачений на індивідуальну й самостійну роботу студентів.¹

Графік навчального процесу

Тривалість навчального року становить 52 тижні (з 1 вересня до 31 серпня). Навчальних тижнів на рік – 42 (включаючи екзаменаційну сесію). Тривалість семестрового контролю і державних атестацій не повинна перевищувати 3-х тижнів на семестр, сумарна тривалість канікул за рік – не менше 8-и тижнів. Тривалість практик та періоди їх проведення визначаються чинними Державними освітніми стандартами (ОКХ, ОПП, базові навчальні плани тощо) підготовки фахівців за спеціальностями.

План навчального процесу включає:

1. Цикл навчальних дисциплін гуманітарної та соціально-економічної підготовки.
2. Цикл навчальних дисциплін природничо-наукової підготовки.
3. Цикл навчальних дисциплін професійної та практичної підготовки.
 - 3.1. Цикл дисциплін вільного вибору ВНЗ.
 - 3.2. Цикл дисциплін вільного вибору студентом.

Перший цикл навчальних дисциплін є уніфікованим.

Кількість кредитів і загальний обсяг годин з інших циклів навчальних дисциплін встановлюється галузевими стандартами, факультетами (інститутами) залежно від специфіки фахової підготовки. Кредит передбачає всі види навчальної діяльності: лекції, практичні заняття, семінари, консультації, індивідуальну, самостійну роботу, підсумковий контроль,

¹ Вимоги до складання навчальних планів денної та заочної форм навчання зазначені в «Науково-методичних рекомендаціях щодо розроблення навчальних планів».

дипломну (магістерську) роботу, всі види практики чи інші види діяльності, пов'язані з оцінюванням. Практики (навчальні та виробничі) можуть становити окремий кредит.

На один навчальний рік відводиться 60 кредитів, на семестр – 30 кредитів. Нормативна кількість залікових одиниць для підготовки бакалавра з терміном навчання 4 роки становить не менше 240 кредитів без державної атестації. На державну атестацію кредити відводяться окремо. Один кредит – 36 годин. Загальний обсяг годин на підготовку бакалавра становить 8640, із них не більше 50% – аудиторна робота; 50 % – індивідуальна та самостійна робота студента. Тижневе аудиторне навантаження студента не повинно перевищувати 30 годин.

Кількість кредитів для освітньо-кваліфікаційного рівнів “Спеціаліст” та “Магістр” повинна становити не менше 60 кредитів, загальна кількість годин – 2160. Тижневе аудиторне навантаження не повинно перевищувати 18 годин.

Загальна кількість заліків та екзаменів на заліково-екзаменаційну сесію не повинна перевищувати 10.

1.2.Індивідуальний навчальний план

Індивідуальний навчальний план студента (ІНПС) згідно з вимогами ECTS та Тимчасового положення про впровадження кредитно-модульної системи підготовки фахівців, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 23.01.2004 р., а також відповідно до наказу МОН № 774 від 30.12.2005 р. та № 384 від 29.03.2012 р є робочим документом студента, що містить інформацію про перелік та послідовність вивчення навчальних дисциплін, обсяг навчального навантаження студента, типи індивідуальних завдань, систему оцінювання, а також оцінки поточної і підсумкової діяльності та державної атестації випускника.²

Індивідуальний навчальний план студента формується на основі базового навчального плану підготовки фахівців за освітньо-кваліфікаційним рівнем ”бакалавра,, ”спеціаліста,, ”магістра,, у розрізі років (семестрів) та включає нормативні та вибіркові дисципліни. Він відображає структурно-логічну схему підготовки фахівця з певної спеціальності.

Нормативні дисципліни, що входять до робочого навчального плану відповідного семестру, є обов'язковими для включення до ІНПС. Навчальні

² Положення про індивідуальний навчальний план студента.

дисципліни за вибором забезпечують виконання вимог варіативної частини. Їх формування здійснює студент за участю куратора, з урахуванням власних потреб та інтересів щодо майбутньої фахової діяльності. Навчальні дисципліни, вивчені додатково, включаються до індивідуального навчального плану (за бажанням студента) при наявності офіційного документа, виданого установою (в тому числі закордонною), що має право на надання послуг з вищої освіти.

У кожному з циклів дисциплін, які входять до навчального плану (гуманітарної, природничо-наукової, професійної та практичної підготовки) студент має можливість вибрати вибіркові дисципліни (в межах передбаченої варіативного складника), які в сукупності з нормативними (обов'язковими) формують його індивідуальний навчальний план.

Формування вибіркового складника ІНПС освітньо-професійних рівнів “Спеціаліст”, і „Магістр” здійснюється випусковою кафедрою. У цьому випадку індивідуальні потреби студента реалізуються шляхом вибору ним тієї чи іншої програми зі спеціальності.

Сумарна трудомісткість навчальної роботи з дисциплін, що включені до ІНПС, у кожному семестрі повинна складати не менше 30 кредитів (не менше 60 кредитів на рік).

Індивідуальний навчальний план студента складається студентом на кожний навчальний рік (на наступний навчальний рік складається в кінці поточного) у розрізі семестрів, підписується студентом, куратором, затверджується деканом факультету (інституту), проректором з навчальної роботи.

Протягом усього періоду навчання до ІНПС викладачами університету вносяться дані щодо поточної і підсумкової успішності студента з нормативних та вибіркового навчальних дисциплін та результати державної атестації.

Студент несе персональну відповідальність за виконання індивідуального навчального плану.

Контроль за виконанням ІНПС здійснює куратор академічної групи.

Куратор призначається розпорядженням по деканату факультету (інституту). У рамках виконання своїх функцій куратор підпорядкований деканові, який є куратором ECTS від факультету (інституту).

На куратора покладається виконання таких основних завдань:

– надання кваліфікованих консультацій щодо формування індивідуального навчального плану студента, його виконання протягом усього періоду навчання;

– ознайомлення студентів із нормативно-методичними матеріалами (інформаційним пакетом тощо), які регламентують організацію навчального процесу за кредитно-модульною системою;

– погодження індивідуального навчального плану студента і подання його на затвердження деканові факультету (інституту), проректору з навчальної роботи;

– контроль за виконанням індивідуального навчального плану студента на підставі відомостей про зараховані залікові кредити з подальшим поданням пропозицій щодо продовження навчання студента або щодо його відрахування.

Куратор має право:

– відвідувати всі види занять студента згідно з його індивідуальним навчальним планом;

– подавати пропозиції деканові факультету (інституту) щодо переведення на інший курс, відрахування та заохочення студента.

2. Організаційно-методичне забезпечення КМСОНП

Організаційно-методичне забезпечення КМСОНП передбачає використання всіх документів, регламентованих чинною нормативною базою щодо вищої освіти, адаптованих і доповнених з урахуванням особливостей цієї системи.

2.1. Структура навчальної дисципліни (курсу) та залікового кредиту

Навчальна дисципліна (курс) складається з декількох залікових кредитів, кількість яких визначається змістом та формами організації навчального процесу. Заліковий кредит – це завершена задокументована частина змісту навчальної дисципліни, вивчення якої для студентів, як правило, завершується підсумковим оцінюванням (тестуванням, заліком або семестровим екзаменом).

Заліковий кредит складається з модулів (частина програми навчальної дисципліни поєднана з формами навчання – лекційні, практичні, семінарські, лабораторні й індивідуальні заняття, всі види практик та консультацій, виконання самостійних завдань студентів та інші форми і види навчальної та науково-дослідницької діяльності студентів), кожний із яких у свою чергу складається зі змістових модулів (одна або декілька тем).

У заліковому кредиті оцінюються всі види навчальної діяльності студента, що формують компетенції.

Таблиця 1.

Опис навчального курсу

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		денна /заочна форма навчання
Кількість кредитів ____	Шифр і назва галузі знань	нормативна / за вибором
	Шифр і назва напрямку підготовки	
Модулів ____	Спеціальність	Рік підготовки _____
Змістових модулів ____		Семестр ____
ІНДЗ: є / нема		Лекції ____ год.
Загальна кількість годин ____		Практичні (семінари) ____ год.
Тижневих годин (для денної форми навчання): аудиторних ____ самостійної роботи ____ індивідуальної роботи ____	Освітньо-кваліфікаційний рівень	Лабораторні ____ год.
		Самостійна робота ____ год.
		Індивідуальна робота ____ год.
		Форма контролю: <u>залік</u> / <u>екзамен</u>

2.2. Структура навчальної діяльності студента

Модульний принцип навчальної діяльності студента передбачає модульну структуру навчальної дисципліни (курсу), а відповідно й оцінку результатів виконання певного виду робіт, які складають зміст змістового модуля.

Таблиця 2.

Структура залікового кредиту

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Усього	у тому числі				
		Лек.	Практ. (Семін.)	Лаб.	Інд.	Сам. роб.

1	2	3	4	5	6	7	8
Змістовий модуль 1. Назва							
Тема 1. Назва							
Тема 2. Назва							
Тема 8. Назва							
Разом за змістовим модулем 1							
Змістовий модуль 2. Назва							
Тема 9. Назва							
Тема 10. Назва							
Разом за змістовим модулем 2							
Усього годин							

Навчальна дисципліна поділяється на змістові модулі. Для кожного змістового модуля визначається кількість аудиторних (лекційних, практичних (семінарських), лабораторних) годин і кількість годин самостійної та індивідуальної роботи.

Навчальна дисципліна може складатись з одного або кількох залікових кредитів. Заліковий кредит повинен бути обов'язково оцінений (контрольна робота, залік, іспит).

2.3. Індивідуальна та самостійна робота студента

Методологія процесу навчання оцінювання знань студента в КМСОНП полягає у переорієнтації з лекційно-інформативної на індивідуально-диференційовану, особистісно-орієнтовану форму та організацію самоосвіти студента.

Індивідуальна робота студента є формою організації навчального процесу, яка передбачає створення умов для якнайповнішої реалізації творчих можливостей студентів через індивідуально-спрямований розвиток їх здібностей, науково-дослідну роботу і творчу діяльність. Індивідуальні заняття проводяться під керівництвом викладача у позааудиторний час за окремим графіком, складеним кафедрою з урахуванням потреб і можливостей студента. Індивідуальні заняття на молодших курсах спрямовуються здебільшого на поглиблене вивчення студентами окремих навчальних дисциплін, на старших курсах вони мають науково-дослідний характер і передбачають безпосередню участь студента у виконанні наукових досліджень та інших творчих завдань.

У робочій програмі навчальної дисципліни в розділі „Індивідуальні завдання” зазначається тип індивідуального завдання та загальні вимоги до його виконання. Індивідуальне завдання повинно мати практичне спрямування та творчий, дослідницький характер. Нижче наведені приклади індивідуальних завдань у різних галузях знань:

Таблиця 3.

Приклади індивідуальних завдань у різних галузях.

Галузь знань	Приклади індивідуальних завдань
Фізика, математика, інформатика	Складання розрахункових або евристичних задач, розробка математичних або функціональних моделей об'єктів та явищ, розробка комп'ютерних програм, комп'ютерне моделювання, створення баз даних тощо.
Біологія	Виготовлення колекцій, гербаріїв, розробка схем систематизації органічного світу, розробка теоретичних функціональних моделей організму тощо.
Географія	Розробка структурно-функціональних схем природних та економічних комплексів, функціональних моделей географічних процесів, складання карт, виготовлення колекцій тощо.
Історія	Історіографічний опис, біографічні дослідження, історичні нариси, складання схем історико-політичної та історико-економічної динаміки тощо.
Психологія	Складання психодіагностичних тестів, психологічних характеристик тощо.

Індивідуальне завдання виконується на основі знань, умінь та навичок, одержаних під час лекційних, практичних (семінарських) та лабораторних занять, охоплює декілька тем або зміст навчальної дисципліни в цілому.

Самостійна робота студента є основним засобом засвоєння навчального матеріалу в час, вільний від обов'язкових навчальних занять, без участі викладача.

Зміст самостійної роботи з кожної навчальної дисципліни визначається робочою програмою навчальної дисципліни та методичними рекомендаціями викладача.

У робочій програмі навчальної дисципліни в розділі „Самостійна робота” вказується зміст навчального матеріалу, що є предметом самостійного опрацювання. Самостійна робота може включати:

- опрацювання теоретичних основ лекційного матеріалу;
- вивчення окремих тем або питань, що не розглядаються в курсі лекцій;
- підготовка до виступів на семінарах;

- підготовку до практичних (семінарських), лабораторних занять;
- переклад текстів;
- розв'язування і письмове оформлення задач, схем, діаграм, карт тощо;
- систематизацію вивченого матеріалу перед іспитом та ін. види роботи.

Самостійна робота студентів забезпечується всіма навчально-методичними засобами, необхідними для вивчення конкретної навчальної дисципліни чи окремої теми: підручниками, навчальними та методичними посібниками, конспектами лекцій, навчально-лабораторним обладнанням, інтерактивними навчально-методичними комплексами дисциплін, комп'ютерною технікою, програмним забезпеченням тощо.

Студентам також рекомендується для самостійного опрацювання відповідна наукова література та періодичні видання.

Методичне забезпечення самостійної роботи студентів повинне передбачати й засоби самоконтролю (бази тестових завдань, пакети контрольних завдань і т. ін.).

Викладач визначає обсяг і зміст самостійної роботи, узгоджує її з іншими видами навчальної діяльності, розробляє методики проведення поточного та підсумкового контролю, здійснює діагностику якості самостійної роботи студента, аналізує її результати.

2.4. Програма навчальної дисципліни

Навчальна програма навчальної дисципліни (навчальна програма) є складником стандартів вищої освіти вищих навчальних закладів і визначає місце кожної дисципліни у системі підготовки спеціалістів, мету її вивчення, зміст навчального матеріалу, основні форми організації навчання та методи контролю.³ Вона фіксує конкретний зміст освіти і зміст навчання з окремої навчальної дисципліни. В межах навчальної програми відбувається подальша деталізація цілей навчання, відповідно до яких формується структура і зміст навчальних дисциплін, визначаються взаємозв'язки між ними.

Програма є нормативним документом Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки, що розробляється викладачем, який читає дисципліну, на основі освітньо-професійної програми відповідно до навчального плану.

Структура програми навчальної дисципліни:

Вступ.

³ Пояснювальна записка до складання програми навчальної дисципліни та робочої програми навчальної дисципліни

1. Мета та завдання навчальної дисципліни.
2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни.
3. Форма підсумкового контролю успішності навчання.
4. Методи та засоби діагностики успішності навчання.
5. Список джерел.

2.5. Робоча програма навчальної дисципліни

Робоча програма навчальної дисципліни є нормативним документом вищого навчального закладу, що розробляється кафедрою для кожної дисципліни на основі освітньо-професійної програми відповідно до навчального плану.

Робоча програма навчальної дисципліни за своїм змістом є документом, що визначає обсяги знань, умінь, якими повинен оволодіти студент відповідно до освітньо-професійної характеристики, алгоритм вивчення навчального матеріалу з урахуванням міждисциплінарних зв'язків, що виключає дублювання навчального матеріалу при вивченні спільних для різних курсів проблем, необхідне методичне забезпечення, складники та технологію оцінювання знань.

Структура робочої програми навчальної дисципліни

Робоча програма навчальної дисципліни розробляється на основі програми навчальної дисципліни з урахуванням навчального навантаження студента при вивченні дисципліни, навчального плану і містить такі розділи:

Вступ.

1. Опис навчальної дисципліни
2. Мета та завдання навчальної дисципліни.
3. Програма навчальної дисципліни.
4. Структура навчальної дисципліни.
5. Теми практичних (семінарських) / лабораторних занять.
6. Самостійна робота.
7. Індивідуальні завдання.
8. Методи та засоби навчання.
9. Форма підсумкового контролю успішності навчання.
10. Методи та засоби діагностики успішності навчання.
11. Розподіл балів та критерії оцінювання.
12. Методичне забезпечення.
13. Список джерел.

2.6. Контроль успішності студента

Академічні успіхи студента визначаються за допомогою системи оцінювання, що використовується у вищому навчальному закладі, з обов'язковим переведенням оцінок до національної шкали та шкали ECTS.⁴

Шкала оцінювання академічних успіхів студента – 100-бальна. Переведення оцінки в шкалу ECTS та національну шкалу здійснюється за схемою, наведеною у таблиці 4.

Таблиця 4. Переведення балів у шкалу ECTS та національну шкалу.

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсової роботи (проекту), практики	для заліку
90 – 100	A	Відмінно	Зараховано
82 – 89	B	Добре	
75 – 81	C		
67 – 74	D	Задовільно	
60 – 66	E		
1–59	FX	Незадовільно (з можливістю повторного складання)	Незараховано (з можливістю повторного складання)

Контрольні заходи якості підготовки фахівців в університеті є необхідним елементом зворотного зв'язку в навчальному процесі. Вони забезпечують визначення рівня навчальних досягнень студента і дають змогу корегувати, за потреби, хід навчального процесу.

Контрольні заходи включають поточний та підсумковий контроль. В свою чергу видами підсумкового контролю визначено: модульний контроль, екзамен, залік та державну атестацію.

Максимальна кількість балів, яку може набрати студент за поточну навчальну діяльність із дисципліни, становить 40 балів, а максимальна кількість балів, яку може набрати студент під час модульного контролю становить 60 балів. Розподіл загальної кількості балів поточного та модульного контролю, а також критерії оцінювання визначаються робочою програмою навчальної дисципліни і доводяться до відома студентів на початку семестру.

⁴ Положення про поточне та підсумкове оцінювання знань студентів Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки в умовах кредитно-модульної системи організації навчального процесу

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни є сумою балів, отриманих студентом під час поточного та модульного контролю. За умови, якщо ця оцінка становить не менше 75 балів для іспиту і 60 балів для заліку, то за згодою студента вона може бути зарахована як семестрова оцінка з навчальної дисципліни. В іншому випадку, або за бажання підвищити рейтинг, студент складає іспит (залік). При цьому бали, отримані ним під час модульного контролю анулюються – і семестрова оцінка з навчальної дисципліни буде сумою двох складників: поточної модульної та екзаменаційної оцінок.

Складання екзамену є обов'язковим у випадку, якщо це передбачено робочою програмою навчальної дисципліни та здійснюється під час екзаменаційної сесії відповідно до затвердженого в установленому порядку розкладу.

До академічної довідки студента в якості основної вноситься семестрова оцінка з навчальної дисципліни.

Державна атестація студентів проводиться відповідно до чинної нормативної бази.

2.7. Науково-методичне забезпечення навчального процесу

Науково-методичне забезпечення навчального процесу включає державні стандарти освіти; навчальні плани; програми та робочі програми з усіх нормативних і вибіркових навчальних дисциплін; програми навчальної, виробничої й інших видів практик; підручники і навчальні посібники; інструктивно-методичні матеріали до практичних (семінарських) і лабораторних занять; індивідуальні навчально-дослідні завдання, пакети контрольних робіт з навчальних дисциплін для перевірки рівня засвоєння студентами навчального матеріалу; текстові й електронні примірники баз тестових завдань для поточного та підсумкового контролю, методичні матеріали для студентів з питань самостійного опрацювання фахової літератури, виконання ІНДЗ, курсових і дипломних робіт.

Інноваційною формою науково-методичного забезпечення навчальної діяльності в умовах КМСОНП є інтерактивний комплекс навчально-методичного забезпечення дисципліни (ІКНМЗД).

ІКНМЗД – це пакет навчально-методичних матеріалів, підготовлений в електронному форматі і розміщений на зовнішніх носіях пам'яті, у корпоративній мережі університету або у глобальній мережі Інтернет.

Приклад структури ІКНМЗД

Програма навчальної дисципліни

Робоча програма навчальної дисципліни

Тексти лекцій

Лабораторні заняття

Практичні (семінарські) заняття

Питання, винесені на самостійне опрацювання

Завдання для самостійної роботи

Питання та завдання для самоконтролю

Науково-методичні рекомендації до проведення практик студентів

Глосарій

Залікові та екзаменаційні питання з дисципліни

Література

Довідкова інформація

3. Особливості переведення, відрахування та поновлення студентів

Загальний порядок переведення, відрахування, поновлення студентів та переривання їхнього навчання розробляється на основі «Положення про порядок переведення, відрахування та поновлення студентів вищих закладів освіти», затвердженого Міністерством освіти України від 15.07.96 р. № 245.

При переведенні студент до заяви додатково додає копію договору про навчання в попередньому навчальному закладі, академічну довідку за весь період навчання, з обов'язковим зазначенням назв дисциплін, загальної кількості годин залікових кредитів, передбачених на їх вивчення, та форм контролю.⁵

При позитивному розгляді заяви ректором деканат проводить перерахування результатів навчання з дисциплін шляхом порівняння кількості залікових кредитів та обсягу змістових модулів і визначає академічну різницю нормативних змістових модулів, яка не повинна перевищувати, як правило, 10 навчальних дисциплін.

При переведенні та поновленні у Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки студентів, які не навчалися за кредитно-модульною системою, одержані ними оцінки, переводяться у шкалу ECTS та 100-бальну шкалу відповідно до таблиці 4, за мінімальними значеннями.

Якщо студент не погоджується із кількістю перерахованих балів, він може за заявою повторно скласти відповідну форму контролю спеціально створеній комісії.

Відрахування студента за академічну неуспішність здійснюється у випадку одержання за результатами сесії трьох і більше незадовільних оцінок.

⁵ Положення про академічну мобільність студентів Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки

Студентам, які одержали за результатами сесії менше трьох незадовільних оцінок, дозволяється ліквідувати академзаборгованість до початку наступного семестру. Повторне складання екзаменів допускається не більше двох разів з кожної дисципліни: один раз викладачу, другий – комісії, яка створюється деканом факультету (інституту)

Студент може взяти перерву в навчанні (академічну відпустку, повторний курс) згідно з порядком надання академічної відпустки та повторного курсу, зазначеним у «Положенні про академічні відпустки та повторне навчання у вищих закладах освіти» від 06.06.1996 р., № 191.

4. Стипендіальне забезпечення студентів

Стипендіальне забезпечення студентів здійснюється за результатами семестрового контролю у відповідності до положення „Про порядок призначення і виплати стипендій”, затвердженого постановою Кабінету Міністрів від 12.07.2004 р., із змінами від 12.07.2004 р., № 882.

Стипендія може бути призначена лише в межах нормативного терміну навчання.

5. Особливості нормування навчального навантаження

Норми часу і види роботи викладачів регламентуються Законом України „Про вищу освіту”, наказом Міністерства освіти і науки України „Про затвердження норм часу для планування і обліку навчальної роботи та переліків основних видів методичної, наукової й організаційної роботи педагогічних і науково-педагогічних працівників вищих навчальних закладів” № 450 від 07.08.2002 р.

6. Перелік матеріалів Міністерства освіти і науки України щодо запровадження КМСОНП

1. Про проведення педагогічного експерименту щодо запровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу у вищих навчальних закладах III-IV рівнів акредитації/ Рішення колегії Міністерства освіти і науки України від 24.04.2003 р. Протокол № 5/5 - 4.

2. Перелік необхідних умов для запровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу у навчальних закладах III — IV рівнів акредитації/ Додаток до Рішення колегії Міністерства освіти і науки України від 24.04.2003 р. Протокол № 5/5-4.

3. Про проведення педагогічного експерименту з кредитно-модульної системи організації навчального процесу / Наказ МОН України № 48 від 23.01.2004 р.

4. Програма проведення педагогічного експерименту щодо запровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу у вищих навчальних закладах III-IV рівнів акредитації / Додаток до Наказу МОН України № 48 від 23.01.2004 р.

5. Тимчасове положення про організацію навчального процесу в кредитно-модульній системі підготовки фахівців/ Додаток до Наказу МОН України № 48 від 23.01.2004 р.

6. Програма дій щодо реалізації положень Болонської декларації в системі вищої освіти і науки України на 2004-2005 роки/ Додаток до Наказу МОН України № 49 від 23.01.2004 р.

7. Заходи щодо реалізації положень Болонської декларації в системі вищої освіти і науки України на 2004-2005 роки / Додаток до Наказу МОН України № 49 від 23.01.2004 р.

8. Про особливості впровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу / Наказ МОН України № 812 від 20.10.2004 р.

9. Концептуальні засади розвитку педагогічної освіти України та її інтеграції в європейський освітній простір/ Наказ МОН України № 998 від 31.12.2004 р.

10. Про стан проведення педагогічного експерименту щодо впровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу у вищих навчальних закладах III-IV рівнів акредитації / Рішення колегії МОН України від 27.01.2005 р., протокол № 1/2 – 4.

11. Про впровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу / наказ МОН України № 774 від 30.12.2005 р.

12. Рекомендації щодо впровадження кредитно-модульної системи у вищих навчальних закладах III – IV рівнів акредитації / Додаток до наказу МОН України № 774 від 30.12.2005 р.

13. Рекомендації щодо структури та ведення індивідуального навчального плану студента / Додаток до наказу МОН України № 774 від 30.12.2005 р.

14. Рекомендації щодо структури залікового кредиту та порядку оцінювання навчальних досягнень студентів / Додаток до наказу МОН України № 774 від 30.12.2005 р.

15. Про проведення експертизи навчальних планів вищих навчальних закладів / наказ МОН України № 1/07 від 05.12.2008 р.

16. Про організацію вивчення гуманітарних дисциплін за вільним вибором студента / наказ № 642 від 09.07.2009 р. із внесеними змінами від 25.08.2010 р. № 831.

17. Методичні рекомендації до складання навчальних планів вищих навчальних закладів II, III і IV рівнів акредитації / Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України Інститут інноваційних технологій і змісту освіти. – К.: 2011.

Схвалено Вченою радою
Східноєвропейського національного університету
ім. Лесі Українки
Протокол № 6 від 27 грудня 2012 р.